

УДК 811:371.68

Шемчук Ольга Олександрівна

студентка

Національного університету «Острозька академія»

ВПРАВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ

***Анотація.** У статті розглядаються типи вправ для ефективного формування іноземної комунікативної компетентності школярів. Також охарактеризовано етапи проведення аудіювання.*

***Ключові слова:** аудіювання, аудіотекст, аудитивна компетентність, комунікативна компетентність.*

Постановка проблеми. Наша країна продовжує проводити реформи для покращення та вдосконалення суспільного життя. Особлива увага приділяється реформуванню освіти, адже саме з неї починається формування всебічно розвиненої особистості, яка здатна мислити критично та креативно. У зв'язку з розвитком міжнародних зв'язків звертається увага на вивчення іноземних мов. На сьогоднішній день іноземна мова є надзвичайно важливою, тому що завдяки мовам ми маємо змогу спілкуватися з людьми інших країн, обмінюватися досвідом та думками, розвиватися. Саме фахівців з хорошим рівнем іноземної мови шукає кожний працедавець.

За таких умов актуальним є формування навичок спілкування іноземною мовою, зокрема англійською так як це є міжнародна мова, з метою обміну досвідом та інформацією з іноземними колегами, співпраці з партнерами та створення нових проєктів. Тому формування іноземної

комунікативної компетентності школярів є невід'ємним елементом процесу навчання. Цей процес є надзвичайно важливим і складним, вимагає багато уваги зі сторони вчителя та безпосередньо самих школярів.

Мета статті. Аналіз та характеристика тренувальних вправ для розвитку навичок аудіювання.

Аналіз досліджень. Над проблемою формування іншомовної аудитивної компетентності працювали Л. Ванде, О. Петрашук, О. Тарнопольський, М. Ткаченко, та інші вітчизняні й зарубіжні дослідники.

Вступ. Під час навчання аудіювання важливо практикуватися за допомогою тренувальних вправ. Лише система ретельно підібраних вправ може позитивно вплинути на процес навчання цього виду діяльності. Система вправ - ретельно підібрані та розташовані в порядку зростання мовленнєвих труднощів завдання, з урахуванням становлення мовленнєвих умінь і навичок в різних видах мовленнєвої діяльності. Система тренувальних вправ відіграє важливу роль у формуванні іншомовної комунікативної компетентності школярів.

Виклад основного матеріалу. О.Б. Тарнопольський зазначає, що аудіювання це «рецептивний вид мовленнєвої діяльності, який забезпечує розуміння того, що сприймається на слух, і належить до усної форми мовлення» [2, с. 124]. Він вказує на те, що аудіювання є активним процесом і велику роль у ньому займає прогнозування інформації, яка буде почута слухачем. Прогнозування не завжди допомагає правильно сприйняти інформацію, якщо людина буде надто сконцентрована на власних прогнозах ніж на деталях аудіотексту. Вікові особливості, досвід можуть негативно впливати на розуміння тексту на слух. Розуміння та сприйняття усного мовлення на слух є невід'ємною частиною формування іншомовної комунікативної компетентності.

Механізм ймовірного прогнозування та вміння переносити аудитивні вміння й навички рідної мови на іноземну позитивно впливають на

формування навичок аудіювання. Не менш важливим є також уміння миттєво реагувати на сигнали усного мовлення (логічний наголос, паузи тощо), уміння перемикатися з однієї розумової операції на іншу, а також кмітливість учня [1, с. 123]. Слухачі, які швидко реагують на такі сигнали краще сприймають аудіозапис та виконують завдання до аудіювання.

Варто приділяти належну увагу формуванню аудитивних навичок учнів на всіх етапах оволодіння іноземною мовою. Адже, пропустивши щось навіть незначне на одному етапі може призвести до труднощів на наступному. У процесі навчання аудіювання передбачається три етапи роботи:

- формулювання інструкції;
- презентація аудіотексту;
- контроль розуміння прослуханого.

Важливу роль відіграють інструкції, що містять конкретні завдання для орієнтування студентів на цілеспрямоване та свідоме розуміння інформації. Інструкція має бути чітко сформована та не містити зайвої інформації. Такі завдання допомагають організувати процес мислення учнів, сконцентрувати їхню увагу на важливій інформації і стимулювати запам'ятовування у процесі слухання. Психологи стверджують, що правильна і точна інструкція здатна підвищити ефективність сприйняття на 25%.

У процесі організації прослуховування аудіотексту дослідники радять використовувати такі етапи: підготовчий етап або етап до прослуховування (pre-listening), безпосереднє прослуховування аудіотексту (listening) та виконання завдань після прослуховування (post-listening).

Завдання першого етапу – це чітке визначення мети аудіювання. На цьому етапі учні ознайомлюються з інструкцією до аудіювання, аналізують її та вирішують на що їм варто звернути увагу під час прослуховування матеріалу.

На другому етапі учні мають можливість прослухати аудіотекст, перевірити свої здогадки, проаналізувати почуте та обрати правильну відповідь.

Під час третього етапу учні перевіряють правильність своїх відповідей, та мають можливість здійснювати іншомовну комунікацію використовуючи ключові слова з прослуханого матеріалу.

В процесі побудови системи вправ для аудіювання варто брати до уваги наступні пункти:

- взаємодію аудіювання і говоріння як двох форм усного спілкування;
- взаємодію підготовчих та мовленнєвих вправ, їх дозування та послідовність виконання залежать від рівня підготовки студентів та їх мовленнєвого досвіду;
- поступове зростання труднощів, яке позитивно вплине на виконання вправ.

Беручи до уваги фактори, які впливають на когнітивну сферу мовленнєвих повідомлень, в підготовчих вправах виділяють дві групи:

1. Вправи спрямовані на подолання лінгвістичних труднощів;
2. Вправи спрямовані на подолання психологічних труднощів.

В результаті виконання вправ першої групи формуються наступні вміння:

- визначення контекстного значення різних лексичних одиниць і граматичних конструкцій;
- співвіднесеність звукових зразків з семантикою;
- виокремлення з мовленнєвих повідомлень незнайомих явищ, їх диференціювання та розуміння;
- розпізнавання та осмислення синонімічних і антонімічних явищ;
- визначення значень слів(за допомогою словотворчої здогадки).

Друга група підготовчих вправ розвиває:

- мовленнєвий слух;
- прогностичне уміння;
- механізм еквівалентних змін;
- обсяг короткочасної і словесно-логічної пам'яті;
- вміння згортати (редукувати) внутрішнє мовлення.

Існує досить багато вправ спрямованих на формування навичок аудіювання.

Основні види вправ:

1. Повтор за диктором, який можливий синхронно або під час паузи. Ця вправа широко застосовується на початковому етапі.
2. Вправи на формування ймовірного прогнозування:
 - дібрати значення до слів;
 - скласти словосполучення;
 - завершити фразу або текст.
3. Вправи на розвиток мовленнєвого слуху. Для цього виду вправ можна використовувати аудіювання із зоровою опорою або спрямоване аудіювання – аудіювання на впізнання конкретних слів, конструкцій.
4. Вправи на тренування пам'яті:
 - погодитися або не погодитися із твердженням, відповісти на запитання;
 - знайти помилки між усним та друкованим текстом;
 - запам'ятати імена, дати, назви і т.д.;
 - прослухати слова та згрупувати їх за певними критеріями.

Основна метою аудіювання - підготовка учнів до спілкування в іншомовному середовищі. Виконуючи вправи таких типів регулярно учні розвиватимуть навички іншомовної компетенції та досягатимуть високого рівня розуміння усного мовлення на слух. Варто пам'ятати, що тексти для прослуховування повинні бути максимально наближеними до реальних

ситуацій, мають бути цікавими та інформативними, щоб спонукати учнів до обговорення. Також аудіоматеріал має відповідати віковій категорії учнів і бути пов'язаним з темою, яка розглядається на уроках. Важливо щоб лексичні одиниці, які вивчаються протягом теми, були наявні в аудіотексті. Це допоможе зробити заняття комплексним, окрім розвитку навичок аудіювання буде повторюватися лексичний матеріал, відбуватися сприйняття на слух і вдосконалення вимови.

Висновки. Формування іншомовної комунікативної компетентності школярів є важливою та невід'ємною частиною на шляху до вільного володіння іноземною мовою. Школярі повинні регулярно тренуватися за допомогою вправ, які допомагають розвивати аудитивні навички. Тексти для прослуховування мають відповідати віку, інтересам і рівню володіння мовою учнів. Тільки правильна організація процесу аудіювання може гарантувати позитивний результат.

Література

1. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник. Вид.2-е, випр. і перероб. / кол. авторів під кер. С.Ю.Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2002. 328 с.
2. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навч. посібник. К.: Фірма «ІНКОС», 2006. 248 с.